

Piilomaasta Karhumäkeen

Kotimaisia satuja 50 vuoden ajalta

Piilomaasta Karhumäkeen -näyttely esittelee kotimaisia satuja viimeisen viidenkymmenen vuoden ajalta, 1960-luvulta 2000-luvulle. Pääpaino on satukokoelmissa, mutta mukaan mahtuu myös saturomaaneja ja muutama satukuvakirja.

Näyttely on ammattikorkeakouluopintoihini kuuluva opinnäytetyö, jonka toteutin talvella 2010–2011. Idea näyttelyn sisällöstä tuli Lastenkirjainstituutilta, mutta sen kantimena oli oma kiinnostukseni lastenkirjallisuuteen ja etenkin satuihin.

Näyttelyluettelo sisältää kirjojen bibliografiset tiedot, lyhyen kuvauksen jokaisen kirjan sisällöstä, muutaman sanasen kirjailijasta sekä tiedot kirjan mahdollisesti saamista palkinnoista tai sarjan muista osista.

Piilomaasta Karhumäkeen -näyttelyn saduissa on pyritty huomioimaan satutarjonnan monipuolisuus, mukana on niin ääneen luettaviksi soveltuvia satuja kuin suoraan aikuisille suunnattuja tarinoita. Monet näyttelyn saduista ovat monitasoisia, niistä on iloa niin pienille kuulijoille kuin ääneen lukeville aikuisillekin. Esimerkiksi Jukka Parkkisen *Karhukirjeet* naurattavat varmasti sekä vanhoja että nuoria. Enemmän aikuiseen makuun ovat esimerkiksi Hannele Huovin *Gepardi katsoo peiliin* ja Leena Krohnin *Viimeinen kesävieras*.

Näyttely rajattiin alkamaan 1960-luvulta, koska se on selkeä taitekohta suomalaisten satujen historiassa. Edellisen vuosikymmenen modernisaatio alkoi olla ohi, ja uudet tuulet kolkuttelivat ovella. Koko lastenkirjallisuus koki muutoksen, jota leimasivat uudistuneet käsitykset lapsista ja heille sopivasta kirjallisuudesta. Samalla kirjailijakunta pitkälti vaihtui, esimerkiksi Kaarina Helakisa aloitti uransa 1960-luvulla.

Sadut ovat kiehtova kirjallisuudenlaji. Saduissa on aina jotain taianomaista, tavallisuudesta poikkeavaa. Niillä on omalakinen maailma, jonne tavalliset säännöt eivät ylety. Silti maailman meno ja yhteiskunnan muutokset näkyvät saduissakin. Nykysaduissa sarvikuono yrittää kaunistautua kosmetologin pakeilla ja karhu-täti opettelee käyttämään tietokonetta.

Viime aikoina on paljon puhuttu satujen liudentumisesta eli sekoittumisesta muihin kirjallisuuden lajeihin. Lyhyet sadut ilmestyvät nykyään melkein poikkeuksetta kuvakirjan muodossa, saturomaanit taas lähenevät fantasiaa ja realistista kertomusta. Liudentuminen on tavallaan sääli, viehän se jotain pois kunniakkaasta satuperinteestämme, johon ovat aina kuuluneet lyhyistä saduista muodostuvat kokoelmat. Kuvitettu satu ei anna lukijalle samanlaista mahdollisuutta loihtia tarinaa mielikuvituksen voimin mieleensä kuin kuvittamaton satu.

Toisaalta liudentuminen voi antaa satuihin jotain uutta. Visuaalisessa yhteiskunnassamme kirjojen kuvat ovat tärkeä osa tarinaa, ne ovat ilo silmälle ja auttavat luomaan sadusta kokonaisvaltaisen taideteoksen. Samalla liudentuminen voi synnyttää kokonaan uudentyyllisiä tarinoita, joissa yhdistyvät moderni maailma, arkipäiväinen realismi ja sadun ikiaikaiset perinteet.

Toivon, että *Piilomaasta Karhumäkeen* -näyttely innostaa katselijoita tutustumaan suomalaisen sadun maailmaan. Kotimainen satutarjonta on elävää ja monipuolista. Se osoittaa, että satu on muutakin kuin Disneyn versiot vanhoista prinsessasaduista. Tässä näyttelyssä olen pyrkinyt nostamaan viidenkymmenen vuoden ajalta esille hienoja ja merkittäviä satuja, jotka ovat ehdottomasti lukemisen arvoisia. Silti monta hyvää tarinaa on jäänyt näyttelyn ulkopuolelle. Kannattaa siis katsella satuhyllystä avoimin mielin, sieltä löytyy monta muutakin helmeä kuin tässä näyttelyssä esitellyt!

Antoisia hetkiä satujen parissa

Suvi Kauranen

Piilomaasta Karhumäkeen -näyttely on esillä 3.10.–30.11.2011

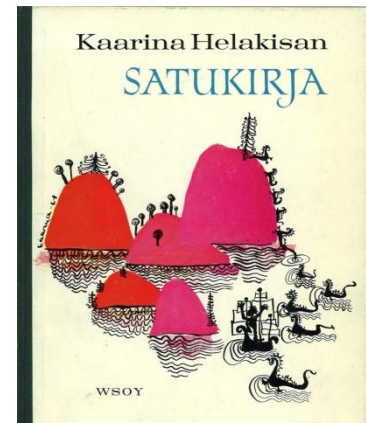
Lastenkirjainstituutissa os. Puutarhakatu 11 A, Tampere

Kannen kuva on Marjatta Kurenniemen kirjasta
Onnelin ja Annelin talo, kuvittanut Maija Karma (luettelon nro 3)

1960-luku

1. HELAKISA, Kaarina

Kaarina Helakisan satukirja. Kuvitus tekijän.
WSOY, 1964.

Kaarina Helakisa oli vasta 17-vuotias julkaistessaan ensimmäisen satukokoelmansa. Satuja kehitettiin laajasti raikkaiksi ja moderneiksi. Helakisan sadut kertovat mm. sivilintu Emmasta, joka tietää, että *”pienet ja kapeat asiat ne sydämen iloiseksi tekevät eivätkä suuret ja leveät rikkaudet”* sekä kamalasta velhosta, joka joutuu nurinpäin kääntyvän peilikaupunkinsa vangiksi. Kokoelman aloittaa Helakisan kuuluisimpiin satuihin kuuluva *”Olipakerran ja Senpituinense”*, jossa nämä maailman tunnetuimmat satujen aloitukset ja lopetukset asuvat Vanhan Sadunkertojan mustepullossa ja pujahtavat sieltä öisin auttamaan tarinoiden synnyssä. Helakisa ammensi satuihinsa vaikutteita niin vanhoista eurooppalaisista taidesaduista kuin suomalaisesta kansanperinteestäkin.

Palkinnot:

Topelius-palkinto 1965

Kaarina Helakisa (1946–1998) oli rakastettu lastenkirjailija ja sadunkertoja, joka uudisti suomalaista satuperinnettä. Hän sai tuotannostaan useita pohjoismaisia ja kotimaisia palkintoja. Nykyään hänen kustantajansa Otava palkitsee vuosittain ansioituneen lastenkirjailijan tai kuvittajan Kaarina Helakisa -palkinnolla.

2. JANSSON, Tove

Det osynliga barnet och andra berättelser. Tekijän kuvittama. Schildts, 1962.

Suom. Laila Järvinen nimellä **Näkymätön lapsi ja muita kertomuksia.** WSOY, 1962.

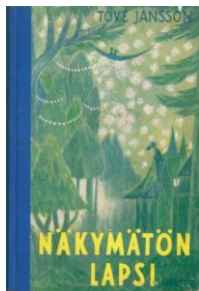
Satukokoelmaan kuuluu yhdeksän tarinaa Muumilaakson asukkaista. Kokoelma sisältää Tove Janssonin kuuluisimpia kertomuksia, kuten tarinan Vilijonkasta, joka alati pelkää onnettomuuksia, kertomuksen kesken talviuniensa heränneistä muumeista, joille joulu on

tuntematon ja pelottava ilmestys sekä nimisadun lapsesta, jonka aikuisten tylyys ja välinpitämättömyys on lannistanut näkymättömäksi. Kokoelma edustaa hyvin Janssonin moderneja, nonsense-vaikutteisia satuja, jotka aikanaan rikkoivat monella tapaa perinteisen sadun kaavaa. Satujen pääosassa eivät ole ulkoiset tapahtumat vaan monitasoinen ihmiselämän kuvaus. Niinpä *Näkymättömän lapsen* kertomukset tarjoavat paljon pohdittavaa ja samaistumisen mahdollisuuksia myös aikuisille.

Palkinnot:

Anni Swan -mitali 1962

Tove Jansson (1914–2001) oli Suomen kansainvälisesti tunnetuin kirjailija, jonka teoksia on käännetty yli 30 kielelle, ja jonka muumi-sadut lukeutuvat maailman arvostetuimpaan lastenkirjallisuuteen. Jansson sai uransa aikana lukuisia kansainvälisiä ja kotimaisia palkintoja.

3. KURENNIEMI, Marjatta

Onnelin ja Annelin talo. Kuv. Maija Karma. WSOY 1966.

Saturomaani kertoo alakouluikäisistä Onnelista ja Annelista, jotka ovat parhaat ystävät. Heidän kotinsa ovat erilaiset, mutta molempia yhdistää se, että vanhemmilla ei ole heille aikaa. Eräänä päivänä tytöt saavat salaperäiseltä rouva Ruusupuulta ikioman talon. Talo osoittautuu ihanaksi ja naapurit epätavallisiksi. Mutta huomaavatko tyttöjen vanhemmat edes, että he ovat muuttaneet pois kotoa? Vanha satuklassikko viehättää tänäkin päivänä pieniä tyttöjä todeksi muuttuneella kotileikillä ja houkuttelevilla tavaroillaan, mutta se sisältää myös merkittävän sanoman siitä, kuinka tärkeää vanhempien on antaa lapsilleen aikaa. *Onnelin ja Annelin talo* edustaa ns. low-fantasiaa, jossa sadunhoitoiset tapahtumat yhdistyvät tavalliseen arkielämään. Marjatta Kurenniemi kirjoitti suositulle kirjalleen myöhemmin jatko-osia.

Palkinnot:

Topelius-palkinto 1967

Sarjan muut osat:

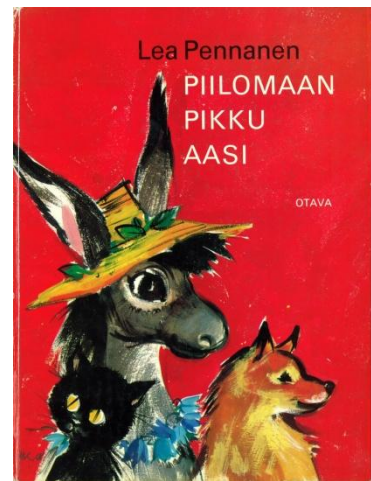
Onnelin ja Annelin talvi (WSOY 1968) ; Onneli, Anneli ja orpolapset (WSOY 1971) ; Onneli, Anneli ja nukutuskello (WSOY 1984)

Marjatta Kurenniemi (1918–2004) oli suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden merkkihahmoja 50 vuoden ajan. Hänen laaja tuotantonsa käsitti satuja, saturomaaneja, nuortenromaaneja ja runoja. Kurenniemi palkittiin teoksistaan lukuisilla palkinnoilla.

4. PENNANEN, Lea

Piilomaan pikkuaasi. Kuv. Maija Karma. Otava, 1968.

Piilomaan pikkuaasi on pitänyt pintansa jo yli neljäkymmenen vuoden ajan. Kuvitettu satu kertoo Piilomaasta ja urheasta Pikkuaasista. Ilkeä velho Mukkelis Muuli Kadehtija ottaa Piilomaan asukkaat valtaansa ja vangitsee Aasiruhtinaan salasaareen keskelle Piilomerta. Pikkuaasi saa kuitenkin ruhtinaan lähettämän olkihatun ja lähtee ystäviensä kanssa pelastamaan häntä. Lea Pennanen teki sadun alun perin Yleisradion kuunnelmaksi ja vuonna 1977 kuvittaja Maija Karma teki siitä myös televisio-version. Piilomaan Pikkuaasi edustaa hyvin 1960–70-luvuilla vallinnutta satujen ”laimenemista”, lapsille kirjoitetuista saduista ei haluttu tehdä liian pelottavia. Piilomaassa velho Mukkelis Muuli hallitsee unettavan vadelmamehun ja jäätelön avulla, ja ilkeä noita himoitsee ennen kaikkea suklaata.

Palkinnot:

Rudolf Koivu -palkinto 1969

Lea Pennanen (1929-) teki päätyönsä Yleisradion lastenohjelmien toimittajana, tuottajana ja ohjaajana. Hän on kirjoittanut kaikkiaan viisi lastensatua.

5. POLKUNEN, Mirjam

Jättiläinen joka tahtoi muuttua karhuksi: Kvempun ja Lempun merkilliset seikkailut. Kuv. Ulla Rantanen ja Esko Tirronen. Tammi, 1969.

Satukokoelman kolme satua kertovat ihmislapsista Kvempusta ja Lempusta, jotka seikkailevat vanhojen kansantarujen ja myyttien maailmassa. Metsässä samoillessaan he auttavat jättiläistä muuttumaan karhuksi, tutustuttavat ikuisen riitapukarin, haltija Ikihampaan naapuriinsa haltija Suomunenään ja vapauttavat jokseenkin vastahakoisen prinsessa Päivänkukan kirouksesta. Tarinat Kvempusta ja Lempusta ovat hauskoja ja jännittäviä, niissä käytetään taitavasti hyväksi vanhojen kansantarujen hahmoja ja leikitään toinen toistaan hassumman kuuloisilla nimillä. Mirjam Polkunen kertoi satuja alun perin sisarilleen viihdykkeeksi. Myöhemmin hän teki niistä radion lastenkuunnelmia ja vasta sen jälkeen ne päätyivät kirjaksi.

Palkinnot:

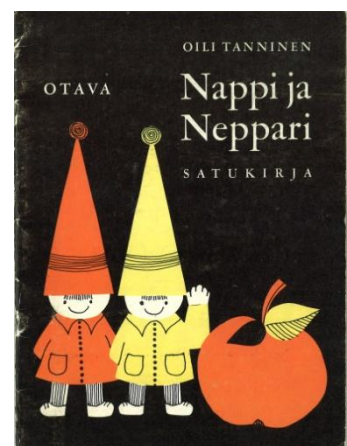
Arvid Lydecken -palkinto 1970

Mirjam Polkunen (1926-) on runoilija ja prosaisti, joka on tehnyt merkittävimmän uransa Yleisradion toimittajana ja dramaturgina. Hän on saanut teoksistaan useita palkintoja.

6. TANNINEN, Oili

Nappi ja Neppari. Kuvitus tekijän. Otava, 1964.

Satu kertoo tonttuperheestä, johon kuuluu äiti, isä ja kaksitoista lasta. Perhe asustaa omenapuussa ja viihtyy mainiosta, lapset kiipeilevät oksilla ja äiti leipoo omenapiirakkaa. Mutta puu ei suojaa sateelta ja kylmältä, talveksi tarvitaan toinen asunto. Sellaisen löytäminen ei ole kuitenkaan helppoa niin suurelle joukolle. Lopulta perheen kaksoset Nappi ja Neppari päättävät tarttua toimeen. Lyhyt satu on Oili Tannisen itsensä runsailla ja selkeälinjaisilla kuvilla kuvittama.

Sadun yksinkertainen rakenne viehättää perheen pienempiäkin.

Palkinnot:

Paras kotimainen kuvakirja 1964 ; Hans Christian Andersen -kunniakirja 1966

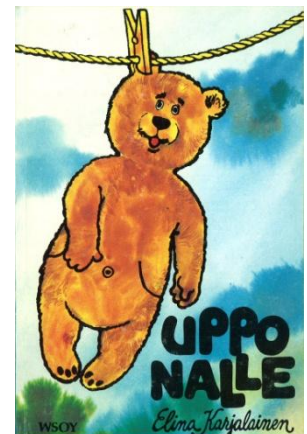
Oili Tanninen (1933-) on lastenkirjailija ja taidegraafikko, joka on tehnyt parikymmentä omaa kuvakirjaa ja kuvittanut muiden tekstejä. Hän on myös mm. työskennellyt Arabian tehtailla taiteilijana. Hän on saanut useita palkintoja.

1970-luku

7. KARJALAINEN, Elina

Uppo-Nalle. Kuv. Hannu Taina. WSOY, 1977.

Uppo-Nalle on kaikkien tuntema lelunalle, joka tippuu laivan kannelta ja ajelehtii kokonaisen vuoden maailman merillä. Lopulta se huuhtoutuu kesähuvilan rantaan Reetta-tytön luokse, joka onkin jo kovasti kaivannut ikiomaa ystävää. Uppo-Nalle on persoonallinen otus, joka on pohjimmiltaan kiltti, mutta osaa myös olla ahne ja itsekäs. Se pelkää peipposia ja rakastaa runoilemista. Yhdessä Reetta ja Uppo-Nalle ajavat katujuyrällä, auttavat isoäitiä laihduttamaan ja viettävät Uppo-Nallen syntymäpäiviä. Elina Karjalaisen "Uppis" seikkaili koko 1980–90-luvun. Uppo-Nalle -saduissa on vaikutteita brittifantasiasta ja nonsensesta, joka tulee esille varsinkin omaperäisissä riimitellyissä, jotka ovat innostaneet lukijoita runoilemaan itsekin. Uppo-Nallen suosiota selittää taitavan kielen käytön lisäksi se, että pohjimmiltaan sadut kertovat tavallisesta arjesta, jossa yhdessäolo ja välittäminen limittyvät arjen pikku murheisiin ja kiukunpuuskiin.

Sarjan muut Uppo-Nalle sadut:

Uppo-Nallen talviturkki (WSOY 1978) ; Uppo-Nalle ja setä Tonton (WSOY 1981) ; Uppo-Nalle ja Nukku-Ukko (WSOY 1982) ; Uppo-Nalle eksyksissä (WSOY 1984) ; Uppo-Nalle laulujen laineilla (1986) ; Uppo-Nalle ja erakko (WSOY 1987) ; Uppo-Nalle ja kultahippu (WSOY 1989) ; Uppo-Nalle ja merikarhun tytär (WSOY 1990) ; Uppo-Nalle ja Pikku poni (WSOY 1992) ;

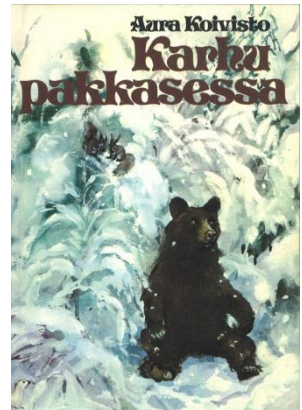
Uppo-Nalle ja Kumma (WSOY 1993) ; Uppo-Nalle ja sukelluskello (WSOY 1994) ; Uppo-Nalle ja Linnan juhlat (WSOY 1995) ; Uppo-Nallen iltasatuja (WSOY 1997) ; Uppo-Nallen juhlakirja (2000) ; Uppo-Nallen pojat Australiassa (WSOY 2001) ; Uppo-Nalle ja uudet ystävät (WSOY 2005)

Elina Karjalainen (1927–2006) oli toimittaja ja kirjailija, jonka kynästä ilmestyi monentyyppisiä tekstejä, hän kirjoitti mm. radiopakinoita. Uppo-Nalle on hänen ylivoimaisesti tunnetuin hahmonsä. Karjalainen sai lukuisia palkintoja sekä toimittajan että kirjailijan töistään.

8. KOIVISTO, Aura

Karhu pakkasessa ja muita eläintarinoita. Kuv. Maija Karma. Otava, 1978.

Satukokoelma sisältää 12 eläinsatua, joissa tieteelliset faktat ovat tarkasti kohdillaan. Korkeasaaren eläintarhan intendentin tytär tietää, mistä kirjoittaa, vaikka olikin vasta 14-vuotias kokoelman ilmestyessä. Kertomuksissa kuvataan realistisesti ja täsmällisesti metsän ja pihamaan asukkaiden elämää. Kertomukset ovat silti satuja, sillä näkökulma on eläinten: ne kertovat itse omista asioistaan. Koiviston eläinsaduissa seikkailevat mm. Lapissa elävä naali Kefirias, Faust-muurahainen, joka kertoo lukijoille oman muurahaisyhteisönsä touhuista sekä hämähäkki-vanhus Iris, jonka viimeinen kesä on koittanut. Nimisatu *Karhu pakkasessa* kertoo Vellamosta, joka herää kesken talviuniensa aivan outoon maailmaan, jossa lumi peittää maan ja metsän asukkaat ovat erivärisiä kuin kesällä.

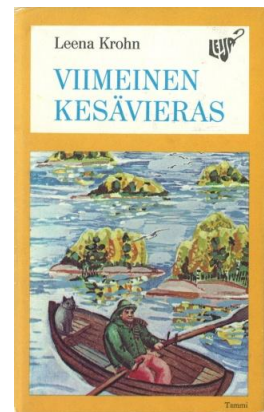
Aura Koivisto (1964-) on luonnon ja eläinten asiantuntija, joka on kirjoittanut lukuisia aiheeseen liittyviä kirjoja ja artikkeleita.

9. KROHN, Leena

Viimeinen kesävieras : kertomuksia ihmisten ilmoilta. Kuv. Inari Krohn. Tammi, 1974.

Viimeinen kesävieras sisältää kertomuksia "ihmisten ilmoilta". Tarinoissa on paljon sadunomaisuutta, vaikka ne eivät perinteisiä satuja olekaan. Taivaalla lentävä koivu, itsensä näkymättömäksi taikova taikuri ja

keskenään kisailevat jumalat Perso ja Vitka löytyvät kirjan sivuilta. Kokoelmassa painottuu kuitenkin ihmiselon filosofinen pohdiskelu, esimerkiksi kertomus suunnattoman rikkaasta miehestä, joka onnistuu teettämään kaiken muun elämässään toisilla ihmisillä, paitsi kuoleman. Kokoelma sisältää paljon Leena Krohnin aiemmasta tuotannosta tuttuja ekologisia painotuksia ja suomalaisella saaristoluonnolla on tärkeä osa useammassakin kertomuksessa. *Viimeinen kesävieras* on yleisesti luokiteltu lastenkirjallisuuteen, mutta sen kertomusten monitasoisuus tarjoaa pohdittavaa myös aikuisille.

Palkinnot:

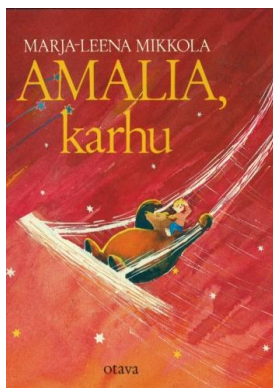
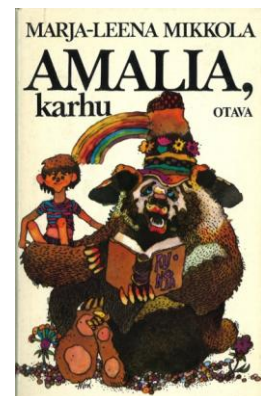
Arvid Lydecken -palkinto 1975 ; Valtion kirjallisuuspalkinto 1975

Leena Krohn (1947-) on tunnetumpi aikuisille suunnatuista kirjoistaan, mutta hän on kirjoittanut myös lapsille. Hän on saanut teoksistaan useita palkintoja

10. MIKKOLA, Marja-Leena

Amalia, karhu : satu lapsille ja aikuisille. Otava, 1975. Ilmestynyt 1985 Maileena Kurkisen kuvittamana värikuvalaitoksena.

Marja-Leena Mikkolan saturomaani kertoo Amalia-karhusta, joka lasketaan taivaankannelta kulta- ja hopeaketjuissa maan päälle. Yhdessä Posse-pojan kanssa Amalian tehtävänä on pelastaa satu ja etsiä maan päälle kadonnutta sisartaan. Matkallaan he kohtaavat monenlaista väkeä ennen lopullista taistelua hyvän ja pahan välillä. Mikkola yhdistää moderniin eläinsatuunsa perinteistä karhumytologiaa ja muita

kansantarujen aiheita, kuten vanhoja jumalia ja haltioita. Samalla tarinassa on perinteisiä leikkikalusadun aineksia ja huumoria. *Amalia, karhu* korostaa luonnon arvoa ja ottaa vahvasti kantaa pasifismin puolesta.

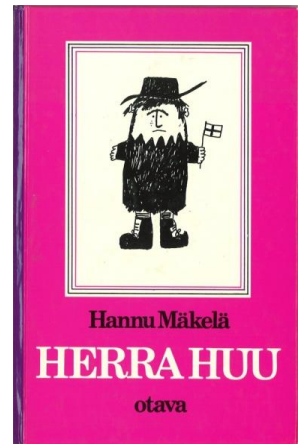
Marja-Leena Mikkola (1939-) tuli tunnetuksi 1960–70-luvulla vasemmistoradikaalina kirjailijana, käsikirjoittajana ja sanoittajana. Hän on saanut lukuisia

palkintoja niin aikuisille kuin lapsillekin suunnatuista teoksistaan.

11. MÄKELÄ, Hannu

Herra Huu. Kuvitus tekijän. Otava, 1973.

Herra Huu on hyvin pieni, hyvin epäonninen – ja hyvin paljon kummittelua pelkäävä kummitus. Tämä tunnettu antisankari asuu pienessä metsämökissä ja velvollisuudentuntoisesti yrittää seurata isoisänsä jalanjalkia pelottelemalla lapsia öisin. Mutta Herra Huun touhuista ei tahdo tulla mitään: Se onkin Rimma-tyttö, joka ajaa takaa Herra Huuta eikä päinvastoin. Sillä pohjimmiltaan Herra Huu on avulias ja sympaattinen pikkumies, joka ei halua kenellekään paha. Mutta on hänessä ihan oikeita taikavoimiakin ja intoa kokeilla uusia asioita. Hannu Mäkelän *Herra Huu* aloitti trilogian, joka 2000-luvulla on täydentynyt viisiosaiseksi sarjaksi. Herra Huun lapsenomainen hahmo naurattaa lapsia, mutta sadun ironia ja filosofinen elämänpohdiskelu koskettaa myös aikuista lukijaa.

Sarjan muut osat:

Herra Huu saa naapurin (Otava 1974) ; Herra Huu muuttaa (Otava 1975) ; Herra Huu matkoilla (Tammi 1994) ; Herra Huu hoitaa puutarhaa (Tammi 2000) ; Herra Huu, rouva Huu ja vauva Huu (Tammi 2006)

Palkinnot:

Tauno Karilas -palkinto 1974 ; Valtion kirjallisuuspalkinto 1974 ; Anni Swan -mitali 1976 (Herra huu, Herra Huu saa naapurin ja Herra Huu muuttaa)

Hannu Mäkelä (1943-) on tunnettu ja tuottelias kirjailija, jonka teoksia on käännetty 16 kielelle. Hän työskenteli pitkään kustannusosakeyhtiö Otavassa, ennen kuin jäi vapaaksi kirjailijaksi. Mäkelä on saanut lukuisia palkintoja niin aikuisten kuin lastenkirjoistaankin, hän on voittanut mm. Finlandia-palkinnon ja saanut Pro Finlandia -mitalin.

12. PARKKINEN, Jukka

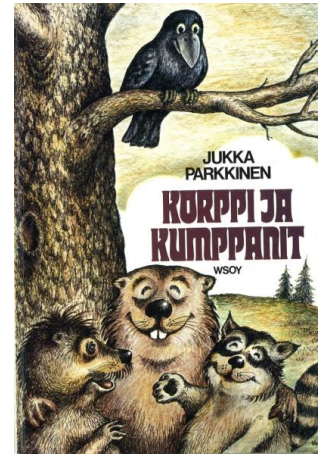
Korppi ja kumppanit. Kuv. Jyrki Vuori. WSOY, 1978.

Korppi ja Kumppanit aloitti Jukka Parkkisen Korppi-sarjan, joka uudisti voimakkaasti suomalaista eläinsatuperinnettä. Sadussaan Parkkinen kääntää suomalaisen sadun perinteisen miljöön metsän ylösalaisin turvapaikasta uhaksi.

Korppi ja kumppanit kertoo Kalevi Korpista ja sen kavereista Majavasta, Piisamista ja Saukosta, jotka elävät pienen Jokisaaren seutuvilla.

Kumppanusten rauhallinen elämä muuttuu, kun ihminen kylvää lentokoneellaan myrkkyä saaren

rannoille ja päästää vallanhaluiset minkit vapaaksi. *Korpin ja Kumppanien* tärkeä teema on ihmisen piittaamattomuus luontoa kohtaan. Taitavana humoristina ja nokkelana kielenkäyttäjänä Parkkinen yhdistää saturomaaniinsa viittauksia mm. Tuntemattomaan sotilaaseen ja runoilee jokaisen luvun alkuun nonsense-henkisen lorun.

Palkinnot:

Lasten- ja nuortenkirjapöytäpalkinto 2008

Sarjan muut osat:

Korppi ja korven veikot (WSOY 1979) ; Korppi ja korpin poika (WSOY 1980) ; Korppi ja Pitkänen (WSOY 1985)

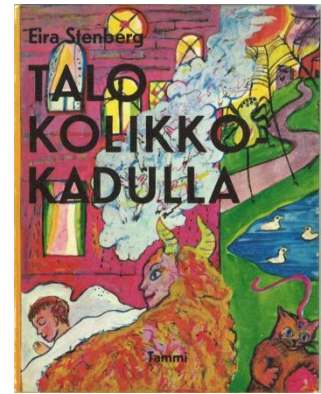
Jukka Parkkinen (1948-) on suosittu ja monipuolinen lasten- ja nuortenkirjailija. Hän on kirjoittanut myös mm. asiaproosaa ja tehnyt käännöksiä. Parkkinen on tunnettu humoristisesta otteestaan ja hänet on teoksistaan moneen kertaan palkittu.

13. STENBERG; Eira

Talo Kolikkokadulla. Kuv. Irene Stenberg ja Juha Korhonen. Tammi, 1970.

Talo Kolikkokadulla kertoo nelikerroksisen talon erilaisista asukkaista. Alimmassa kerroksessa talonmies Virtanen perheineen syö hernesoppaa ja ylimmässä asuinkerroksessa isännöitsijä Dahlforsin perhe pistelee paistia. Mutta kaikki pihan lapset leikkivät yhdessä ja kohtaavat välillä outojakin juttuja, kuten vaatteita kehräävän kissan tai ihmisten sydämenasioita

hoitelevan Hämyhäkin. Kirjan neljä ensimmäistä tarinaa ovat yksittäisiä satuja, vaikka miljöö on kaikissa sama. Sitä vastoin neljä viimeistä satua muodostavat yhtenäisen kertomuksen siitä, kuinka isännöitsijä vaimoineen kutsuu laitakaupungin köyhät syömään, ja millaiset seuraamukset tällä juhlapäivällisellä on. Eira Stenbergin satukirjassa on 1970-luvulle tyypillinen yhteiskuntakriittinen sävy, ja kirjan loppuosan saduissa päähenkilöiksi nousevatkin lasten ja eläinten sijasta talon eri yhteiskuntaluokkia edustavat aikuiset.

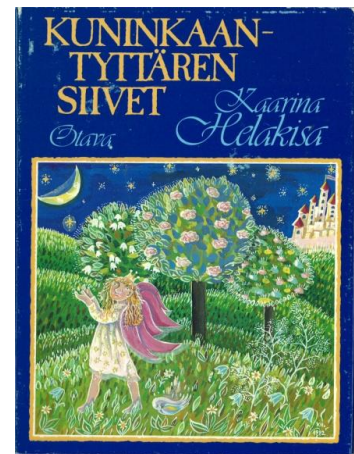
Eira Stenberg (1943-) on kirjoittanut runoja ja romaaneja aikuisille sekä satuja lapsille. Hän on tehnyt myös runsaasti erityyppisiä käsikirjoituksia ja laulujen sanoituksia. Hän on saanut teoksistaan useita palkintoja.

1980-luku

14. HELAKISA, Kaarina

Kuninkaantytären siivet. Kuv. Kaarina Helakisa ja Riikka Käkelä. Otava, 1982.

Helakisan satukokoelma sisältää 12 perinteistä satua, joissa seikkailevat niin prinssit ja prinsessat kuin vanhat ukot ja akatkin. Lapset etsivät salapoliiseina äitinsä sormuksia ja vaaleanpunaisen valtakunnan omistaja löytää vihdoin onnensa. Helakisa on tunnettu naisnäkökulmastaan, hänen saduissaan seikkailee usein rohkeita tyttöjä ja vapaita prinsessoja. Tämän kokoelman nimisatu kertoo prinsessasta, jolle kasvaa siivet eikä hän enää tyydy vanhempien suunnittelemaan rooliin, vaan haluaa lentää vapaana maailmaan. *Kuninkaan tyttären siivet* -satua on yleisesti pidetty itsenäisten prinsessojen symbolina. Se on ilmestynyt myös Heli Hiedan kuvittaman kuvakirjana nimellä *Prinsessan siivet* (Otava, 1999). Helakisa on kuvittanut satukokoelmansa yhdessä pienen tyttärensä kanssa ja myös nimisatu on saanut aiheensa tyttäreltä.

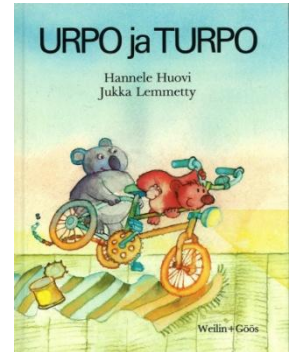
Kaarina Helakisa (1946–1998) oli rakastettu lastenkirjailija ja sadunkertoja, joka uudisti suomalaista satuperinnettä. Hän sai tuotannostaan useita pohjoismaisia ja kotimaisia palkintoja. Nykyään

hänen kustantajansa Otava palkitsee vuosittain ansioituneen lastenkirjailijan tai kuvittajan Kaarina Helakisa -palkinnolla.

15. HUOVI, Hannele

Urpo ja Turpo. Kuv. Jukka Lemmetty. Tammi, 1987.

Urpo ja Turpo ovat Hannele Huovin luomat lelunallet, jotka asuvat lastenhuoneessa ja tekevät monenlaisia kepposia. Perheen äiti saa ihmetellä mm. keskellä yötä lastenhuoneen oven eteen pingotettua hyppynarua ja tyhjästä ilmestynyttä valokuvaa. Hauskoja ja harmittomia kertomuksia Urpostä ja Turpostä on ilmestynyt kaikkiaan viisi kirjaa. Lyhyet ja helppolukuiset Urpo ja Turpo –kirjat sopivat niin saduiksi perheen pienemmille kuin itsenäisesti luettaviksi lukemaan opetteleville. Osa kirjoista on jaettu myös useammaksi eri kirjaksi, jotka on tavutettu.

Sarjan muut osat:

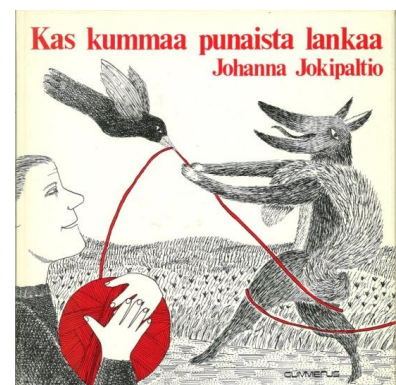
Urpo, Turpo ja Ihanaa (Tammi 1991) ; Urpo, Turpo ja hirmuinen ÄM (Tammi 1997) ; Urpo ja Turpo Villissä lännessä (Tammi 2003) ; Urpon ja Turpon joulu (Tammi 2006)

Hannele Huovi (1949-) on tunnettu kotimainen kirjailija, jonka laaja tuotanto sisältää proosaa, runoja ja satuja niin lapsille, nuorille kuin aikuisillekin. Huovi on saanut teoksistaan monia kansainvälisiä ja kotimaisia palkintoja, ja vuonna 2004 hänet palkittiin koko urastaan Pro Finlandia -mitalilla.

16. JOKIPALTIO, Johanna

Kas kummaa punaista lankaa. Kuvitus tekijän. Gummerus, 1981.

Kuvitettu satu kertoo pienestä miehestä, joka elää yksin mökissään. Eräänä päivänä koira tuo hänelle punaisen langan pään, jota mies lähtee kerimään kokoon. Lankakerä ehtii kasvaa valtavaksi, ja monta mutkaa ilmestyä matkaan ennen kuin lanka on keritty. Mutta lopussa

odottaa palkinto. Johanna Jokipaltion itsensä kuvittama satu kertoo ystävyysmerkkisestä ja siitä, että kenenkään ei ole hyvä olla yksin. Satu myös muistuttaa, että matkaa kannattaa jatkaa, vaikka välillä eteen tulee vaikeuksia. Selkeärakenteinen pieni satukirja sivun kokoisine kuvineen sopii hyvin luettavaksi perheen pienemmillekin.

Palkinnot:

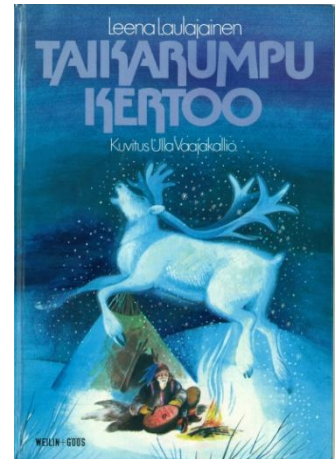
Arvid Lydecken -palkinto 1982

Johanna Jokipaltio (1946–2010).

17. LAULAJAINEN, Leena

Taikarumpu kertoo : Lapin-aiheisia satuja. Kuv. Ulla Vaajakallio. Weilin+Göös, 1980.

Leena Laulajaisen satukokoelma koostuu 12 sadusta, joille kaikille on antanut innoituksen Lappi ja sen taianomaiset legendat. Saamenkieliset nimet ja ilmaukset korostavat satujen sidosta saamelaiseen mytologiaan, mutta jokainen kertomus on silti kirjailijan oman mielikuvituksen tuotetta. Saduissa kerrotaan mm. valon ja pimeän ikuisesta taistelusta, revontulten synnystä, jääleinikistä, tunturikoivusta ja Lapin mahtavasta noidasta. Kaikissa saduissa luonnolla on tärkeä merkitys, Laulajainen korostaa sen ihmistä suurempaa voimaa ja ihmisen ja luonnon välistä vahvaa sidettä. Kokoelman satujen taianomaisuus miellyttää varmasti lapsia, mutta myyttiset tarinat kiehtovat myös aikuisen mielikuvitusta.

Palkinnot:

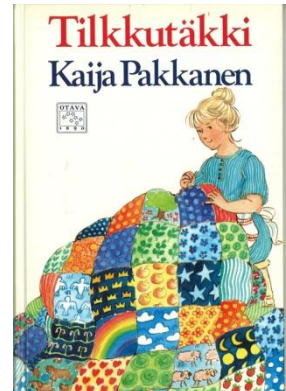
Suomen Nuorisokirjailijoiden kannustuspalkinto 1981

Leena Laulajainen (1939-) on Suomen tunnetuimpia sadunkertojia. Tuottelias kirjailija ja runoilija on palkittu lukuisilla palkinnoilla.

18. PAKKANEN, Kaija

Tilkkutäkki. Kuv. Elina Vanninen. Otava, 1988.

Tilkkutäkki on valikoima, johon on kerätty Kaija Pakkanen keskeisiä satuja ja runoja. Kokoelmassa on kuusi satua ja kahdeksan runoa. Tilkkutäkin sadut vaihtelevat vanamon synnystä kertovasta luontosadusta klassiseen kuningassatuun, jossa kuningas naamioituu tavalliseksi talonpojaksi nähdäkseen todellista elämää. Kokoelmalle nimensä on antanut satu yksin elävästä Tilkkuneidistä, joka on innokas tilkkutäkkien tikkaaja. Eräänä päivänä hän kätkee markkinoilla myytävän täkin sisään kirjelapun, jonka eräs yrttienviljelijä löytää... Pakkanen sadut ovat perinteisiä lyhyitä satuja, joissa vanhanajan arvot ovat kunniassaan: ahkeruus palkitaan ja hyvyys ja rehellisyys vievät pitkälle.

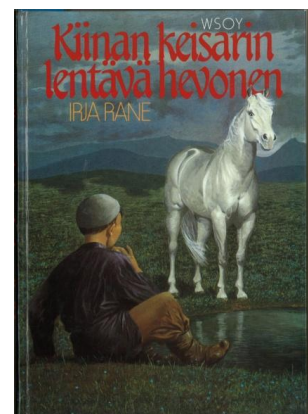

Kaija Pakkanen (1915–2003) oli alkuperäiseltä koulutukseltaan sairaanhoitaja, mutta hänestä tuli tuottelias ja monialainen lastenkirjailija- ja runoilija. Hän myös suomensi runsaasti lastenkirjallisuutta. Pakkanen sai teoksistaan useampia palkintoja.

19. RANE, Irja

Kiinan keisarin lentävä hevonen. WSOY, 1985.

Saturomaani on kertomus pienestä hevospaimenesta Kuusta, joka on julman heimopäällikkö Atlarin orja muinaisilla Mongolian aroilla. Eräänä päivänä Kuu karkaa ja tapaa puhuvan valkoisen hevosen, joka johdattaa hänet kauas vuorten taa Kiinan keisarin puheille. Keisari antaa Kuulle tehtäväksi etsiä kolme lahjaa, joiden avulla keisari saa pidettyä eurooppalaisen maaherra Kottaraisen luonaan. Kuu ja valkoinen hevonen lähtevät Kiinan halki matkalle, jolla he kohtaavat monia vaaroja ja monia ihmeitä. Irja Ranen kertomuksessa yhdistyy sujuva kerronta ja itämainen mystiikka. Saturomaani on kuvittamaton ja melko pitkä, joten parhaiten se sopii vähän varttuneemmille lukijoille.

Palkinnot:

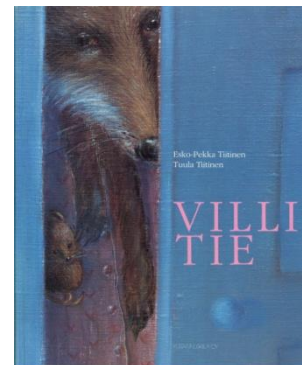
Deutsche Jugendbuchverein -palkinto 1989

Irja Rane (1946-) on työskennellyt pitkään Helsingin yliopiston kotimaisen kirjallisuuden laitoksella. Hän on kirjoittanut muutamia romaaneja ja runoja. Rane voitti Finlandia-palkinnon 1996.

20. TIITINEN, Esko-Pekka

Villi tie. Kuv. Tuula Tiitinen. Kustannuskiila, 1988.

Kuvitettu satu kertoo metsämyyränpojasta, joka päättää lähteä kaupunkiin onneaan etsimään. Pian se kuitenkin huomaa, että suuressa maailmassa on erilaiset säännöt kuin Sydänmaan saloilla. Myyrä pärjää silti omalla neuvokkuudellaan, ja saa ystäviäkin. Ja lopulta eteen aukeaa villi tie. Esko-Pekka Tiitisen faabelissa kuvataan inhimillisiä arvoja ja tunteita: ahneutta, toisen hyväksikäyttöä, alistumista ja toisaalta myös lojaaliutta, ystävyyttä ja omiin kykyihinsä luottamista. Sadun hienon, sinisävyisen kuvituksen on tehnyt kirjailijan sisko Tuula Tiitinen.

Esko-Pekka Tiitinen (1956-) on kirjailija ja kuvataiteilija, jolle myös musiikki on lähellä sydäntä. Eniten hän on kirjoittanut lapsille ja nuorille. Tiitinen on saanut töistään lukuisia palkintoja.

21. TIKKA, Eeva

Yön lintu ja Siivetön : satuja. Kuv. Saara Tikka. Gummerus, 1989.

Eeva Tikan satukokoelman yhdeksän eläin- ja luontosatua ovat kauniita ja tarkkaan viimeisteltäviä. Kokoelman keskeisiä teemoja ovat yksinäisyys, rakkaus ja toisesta välittäminen. Mitään kepeitä lastensatuja kertomukset eivät ole. Tikka kuvaa tarkasti luonnon biologiaa ja kiertokulkua, johon kuuluu myös julmuus ja armottomuus. Esimerkiksi kokoelman ensimmäinen satu

Lemmus ja suuri kuolema kertoo sopulien vaelluksesta, josta harva selviää hengissä. Kokoelman nimisatu puolestaan kertoo suolla asuvasta Siivettömästä, joka haluaa saada auringolta hillojen reseptin, voidakseen syödä lempimarjojaan milloin vain. Yön linnun selässä Siivettömän on kuoltava kolmesti ymmärtääkseen, että elämässä on paljon tärkeämpiä asioita kuin maalliset herkut.

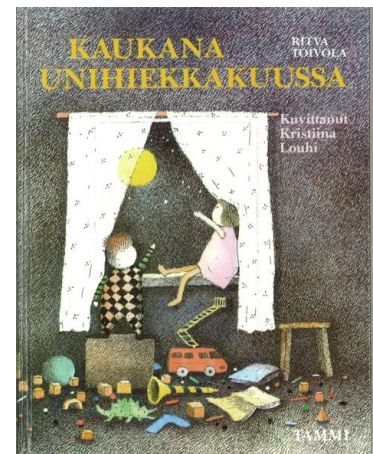
Palkinnot:

Arvid Lydecken -palkinto 1990 ; Valtion kirjallisuuspalkinto 1990

Eeva Tikka (1939-) on julkaissut aikuisille suunnatun proosan ja lyriikan lisäksi neljä satukokoelmaa. Hänet on palkittu useista teoksistaan, ja kahdesti hän on ollut Finlandia-palkintoehdokkaana.

22. TOIVOLA, Ritva

Kaukana Unihiekkakuussa. Kuv. Kristiina Louhi. Tammi, 1989.

Kaukana Unihiekkakuussa aloittaa kertomukset Nikosta ja nukkumattikokelas Kerkkosesta, joka asuu Höyhenplaneetalla ja on nukkumattikoulussa ensimmäisellä luokalla. Kerkkonen saapuu nukuttamaan Nikoa, mutta mikään ei mene suunnitelmien mukaan: unisateenvarjo ei aukea, ilkeät hörpöt tekevät kiusaa ja lopulta katkeaa unipuhelinyhteyskin Höyhenplaneetalle. Kerkkosen ja Nikon ei auta muuta kuin lähteä paikan päälle ottamaan asioista selvää. Ritva Toivolan saturomaani yhdistelee fantasiakirjallisuuden ja perinteisen leikkikalusadun aineksia. Tarinaan liittyvät monenlaiset tekniset vempeleet, joten satu riemastuttaa varmasti myös poikia.

Sarjan muut osat:

Matka höyhenplaneetalle (Tammi 1990) ; Kerkkonen ja verkkokanuuna (Tammi 2000)

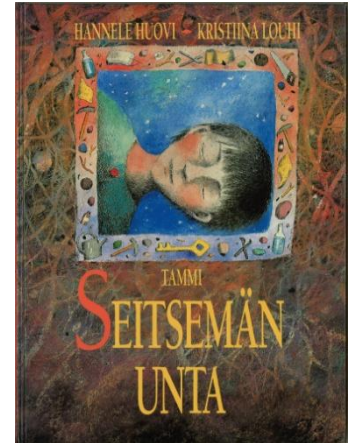
Ritva Toivola (1942-) on lasten- ja nuortenkirjailija, jonka laaja tuotanto ulottuu 1970-luvulta tähän päivään. Hänen ominta alaansa ovat saturomaanit ja fantasia. Toivola on saanut useita palkintoja.

1990-luku

23. HUOVI, Hannele

Seitsemän unta. Kuv. Kristiina Louhi. Tammi, 1992.

Satukokoelma kertoo nimensä veroisesti seitsemästä unesta. Taidokkaasti kerrotuissa tarinoissa Unityttö vetää kertoja-pojan yhä uudelleen unien ihmeelliseen maailmaan, jossa kaikki on totta. Yhdessä he viilettävät halki avaruuden, tapaavat maahisia vaahteran juurakossa ja keijuja ruskopilvissä, juovat teetä alati nukkuvien vetehisten kanssa ja päätyvät lopulta Suuren Kasvin luokse. Hannele Huovin lyhyet, kahden sivun mittaiset luontosadut sopivat hyvin iltasaduiksi, mutta niiden herkkyys viehättää vanhempaakin lukijaa. Satujen salaperäistä ja unenhohtoista maailmaa täydentää hienosti Kristiina Louhen surrealistinen kuvitus.

Hannele Huovi (1949-) on tunnettu kotimainen kirjailija, jonka laaja tuotanto sisältää proosaa, runoja ja satuja niin lapsille, nuorille kuin aikuisillekin. Huovi on saanut teoksistaan monia kansainvälisiä ja kotimaisia palkintoja, ja vuonna 2004 hänet palkittiin koko urastaan Pro Finlandia -mitalilla.

Kristiina Louhi (1950-) kuvittaa sekä muiden tekstejä että kirjoittaa itse omia kuvakirjoja. Erityisen tunnettu hän on *Aino*- ja *Tomppa*-kirjoistaan. Louhi on valmistunut Taideteollisesta korkeakoulusta. Hän on saanut töistään lukuisia palkintoja.

24. ITKONEN, Jukka

Kirpun matka maailman ääriin : vaellussatu. Kuv. Anssi Keränen. Otava, 1999.

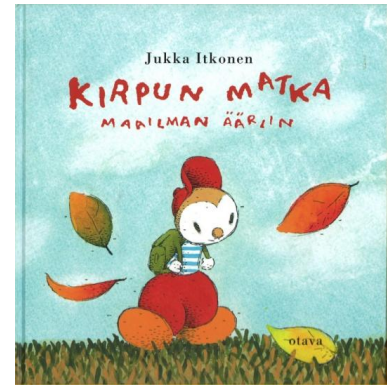
Satu kertoo pienestä kirpusta, joka asuu äitinsä ja isänsä kanssa pienessä talossa pienen niityn laidalla. Mutta kirppu on kyllästynyt olemaan pieni, se haluaa saavuttaa elämässään jotain suurempaa, se haluaa nimensä Kinnusen Suuren Ennätysten Kirjan kanteen. Kirppu päättää lähteä maailman ääriin tekemään suuria sankarillisia tekoja. Saturomaani on kertomus kasvamisesta, itsensä löytämisestä, luottamuksesta – ja

tietenkin myös vaeltamisesta. Satu on jaettu iltasadun mittaisiin pätkiin. Alun perin tarina ilmestyi televisiossa viisiosaisena lastennäytelmänä.

Palkinnot:

Arvid Lydecken -palkinto, 1999

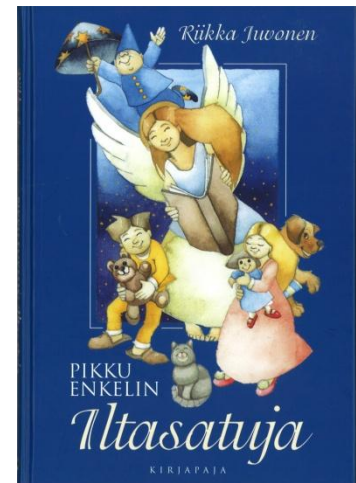
Jukka Itkonen (1951-) on tuottelias kirjailija, joka on kirjoittanut lastenromaanien ja -runojen lisäksi mm. novelleja, näytelmiä ja kuunnelmia. Laaja-alainen taitelija tekee myös laulujen sanoituksia ja kirjojen kuvituksia. Itkonen on saanut useita palkintoja.

25. JUVONEN, Riikka

Pikku enkelin iltasadut. Kuvitus tekijän. Kirjapaja, 1999.

Satukokoelma kertoo pienestä Martta-enkelistä, joka kiertää ympäri maapalloa keräämässä lapsille unisatuja. Hän lohduttaa Intian viidakossa yksinäistä tiikeriä, auttaa Kiinan vuorilla asuvaa pandakarhu Dingia vapauttamaan ystävänsä Pingin eläintarhasta ja pelastaa jäniksen metsästäjien kynsistä. *Pikku enkelin iltasadut* sisältää runsaasti yhden-kahden sivun mittaisia iltasatuja, joista jokainen on koristettu Riikka Juvosen omalla herkällä sivun kokoisella akvarellikuvalla. Kristillishenkiset sadut ovat turvallista luettavaa perheen pienimmillekin, ja niissä on aina onnellinen loppu alun pienestä jännityksestä huolimatta. Martta-enkeli on tuttu Juvosen aiemmistakin kirjoista.

Sarjan muut osat:

Pikku enkelin silmäterä (Kirjapaja 1995) ; Pikku enkelin lemmikit

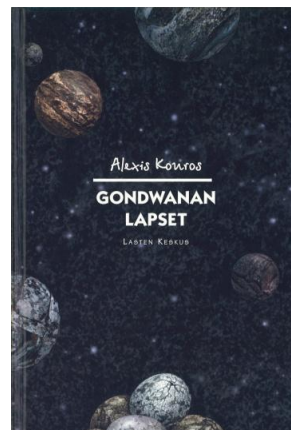
(Kirjapaja 1997)

Riikka Juvonen (1955-) on kuvittaja, maalari ja kirjailija, joka on kirjoittanut ja kuvittanut sekä lapsille että aikuisille. Omien kuvakirjojensa lisäksi hän on kuvittanut monien muiden kirjailijoiden tekstejä. Hänet on palkittu sekä kirjoistaan että kuvataiteestaan.

26. KOUROS, Alexis

Gondwanan lapset. Kuv. Alexander Reichstein.
Lasten keskus, 1997.

Gondwanan lapset kertoo pingviinistä, joka syntyy albatrossin pesässä Eteläisen jäämeren pienellä saarella, ja jää sinne kun emo ja sisaret lentävät pois. Yksinäisenä se lähtee vaeltamaan pitkin saarta, joka on osa muinaista alkumannerta. Etsiessään omaa identiteettiään, se törmää monenlaisiin eläimiin, ja myös yhteen ihmiseen, joilla kaikilla on erilainen näkemys maailmasta ja olemisen tarkoituksesta. Mutta ainoan oikean vastauksen kysymykseen ”Kuka minä todella olen?” voi antaa vain alkumanner GONDWANA. Alexis Kouroksen saturomaani on tarina identiteetin etsimisestä ja oman kohtalonsa hyväksymisestä. Kouroksen eläinsatu on moderni ja uutta satuperinnettä luova, mutta samalla se nojaa ikivanhoihin myytteihin ja tarinoihin.

Palkinnot:

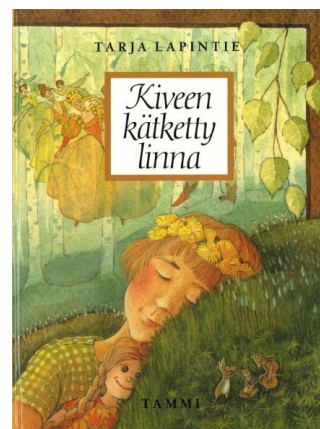
Akateemisen kirjakaupan esikoiskirjapalkinto 1997 ; Finlandia Junior 1997

Alexis Kouros (1961-) on iranilaissyntyinen lääkäri, toimittaja ja käsikirjoittaja. Gondwanan lapset oli hänen esikoisteoksensa.

27. LAPINTIE, Tarja

Kiveen kätkeyty linna. Kuvitus tekijän. Tammi, 1992.

Kauniisti kuvitettu satu kertoo pienestä Sanni-tytöstä, joka asuu harmaassa töllissä pikkuisen äitinsä kanssa. Vaikka heillä on kaikki hyvin, Sannin mieltä kaihtaa kaipuu johonkin parempaan. Eräänä päivänä hän törmää metsässä vanhaan haltijaan, joka lupaa viedä hänet kuningattarelle tyttäreksi, mutta vain yhdeksi päiväksi. Ilkeä kuningatar kuitenkin taikoo unohduksen Sannin sydämeen ja vangitsee hänet kokonaan omakseen. Mutta vahvinkaan taika ei voi täysin viedä Sannin mielestä harmaata tölliä ja pikkuista äitiä. Viehättävän perinteinen satu kertoo omien juurien merkityksestä ja siitä, että ketään

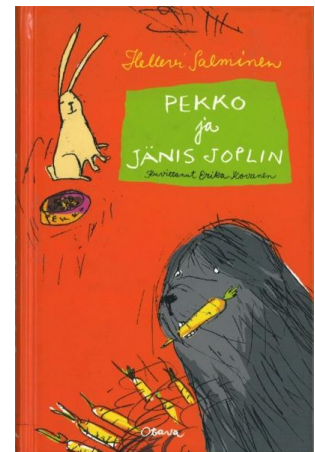
ei voi pakottaa rakastamaan. Oma äitiä ja omaa kotia ei voi hienoimmatkaan silkit ja palatsit korvata. Satukuvakirja on Tarja Lapintien itsensä kauniisti kuvittama.

Tarja Lapintie (1955-) on kuvittaja ja lavastaja, joka on omien kirjojensa lisäksi kuvittanut muiden tekstejä. *Kiveen kätkeyty linna* on hänen esikoisteoksensa. Lapintie on palkittu kuvituksistaan.

28. SALMINEN, Hellevi

Pekko ja jänis Joplin : satu todellisesta elämästä. Kuv. Erika Kovanen. Otava, 1998.

Pieni saturomaani kertoo tiibetinterrieri Pekosta, joka tutustuu Jänikseen nimeltä Joplin. Alun epäröinnin jälkeen Pekosta ja Joplinista tulee parhaat ystävät. Joplinilta Pekko oppii, että aito villieläimen vapaus on muutakin kuin hohtavilla hangilla viilettämistä. Se on myös vapautta selvitä hengissä öisessä lumimyrskyssä ja mahdollisuutta joutua koska vain metsämiehen ruokapataan. Joplin puolestaan oppii Pekolta, mitä ystävyys tarkoittaa: luottamusta, välittämistä ja jakamisen iloa. Hellevi Salmisen kertomus perustuu tositahtumiin. Sen sadunomaisuus syntyy siitä, että tapahtumien kertojana toimii Pekko itse.

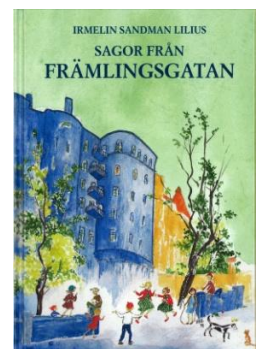
Hellevi Salminen (1941-) on kirjoittanut lasten- ja nuortenromaneja. Hän on saanut töistään useita palkintoja.

29. SANDMAN LILIUS, Irmelin

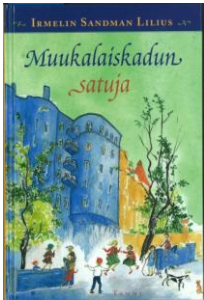
Sagor från främlingsgatan. Kuvitus tekijän. Schildts, 1999.

Suom. Raija Jänicke nimellä **Muukalaiskadun satuja.** Tammi, 2001.

Sagor från främlingsgatan on satukokoelma, jonka tarinat kertovat kirjailijan itsensä ja hänen sisarensa Heddin sadunhohtoisesta lapsuudesta. Sisarukset elivät 1942–1950 Helsingissä Muukalaisenkadulla, jossa oli heidän paras Helsingin-kotinsa. Sota-aikana oli kylmä ja nälkä kaikilla, mutta sisarten elämään toi iloa ja taikaa heidän äitinsä Tutun sadut, jotka muuttuivat aivan

todeksi. Tyttöjen elämään kuuluivat mm. Prinssi-koira, joka olikin oikea prinssi ja näkymätön hevonen Pilttari. Taianomaisten satujen ohella kokoelmassa kuvataan oivallisesti keskiluokkaisen perheen elämää sota- ja pula-ajan Helsingissä. *Sagor från främlingsgatan* edustaakin hienosti

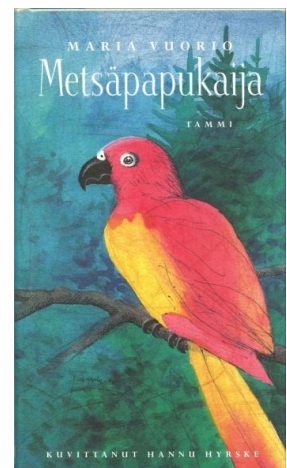
Sandman Liliuksen kykyä yhdistää saumattomasti satu ja fantasia realistiseen maailmaan.

Irmelin Sandman Lilius (1936-) on tunnettu suomenruotsalaisen lastenkirjailijan, joka on julkaissut puolensataa teosta ja palkittu useilla kotimaisilla ja kansainvälisillä palkinnoilla.

30. VUORIO, Maria

Metsäpapukaija : satukuvia. Kuv. Hannu Hyske. Tammi, 1998.

Metsäpapukaija on runomuotoinen satukokoelma, jonka jokainen tarina alkaa säkeellä: *"Kun minä kuljin ja vaelsin"* Puhutaan siis lähtemisestä ja matkanteosta. Matkoillaan tuntematon kertoja tutkii ympäristöään tarkoin silmin ja tekee monia satumaisia löytöjä: ilosta töräyttelevän kukan, muinaistieteellisestä yhdistyksestä vastaavan vaskitsan ja nimisadun kielitaitoisen papukaijan, joka väsymättä etsii uusia kokemuksia. Vuorion satukokoelmassa mielikuvitus on valloillaan. Kuten lapset, hänkin löytää ympäristöstään paljon pieniä yksityiskohtia, joista osaa loihtia ihmeellistä ja jännittävää, esimerkiksi johdonpätkät voivat osoittautua avaimeksi sinne missä pippuri kasvaa.

Maria Vuorio (1954-) on omintakeinen lasten- ja nuortenkirjailija, joka on niittänyt suosiota myös aikuisten keskuudessa. Hän on saanut teoksistaan useita palkintoja.

2000-luku

31. ALASALMI, Päivi

Turhamainen aasi : satuja. Kuv. Riikka Jäntti. Gummerus, 2009.

Satukokoelma sisältää 12 satua, joissa seikkailevat prinssit ja prinsessat, noidat ja haltiat. Tämän kokoelman tarinoita voisi hyvin nimittää klassisiksi saduiksi, vaikka ne samalla ovat hyvin moderneja. Päivi Alasalmen saduissa perinteiset roolit menevät helposti sekaisin ja prinsessa joutuukin pelastamaan prinssin lohikäärmeen kynsistä. Satuja on ryyditetty myös nasevalla huumorilla. Tärkeintä kokoelman saduissa on kuitenkin, että hyvä voittaa pahan, ja mikään ei voita rakkauden ja läheisyyden merkitystä. Riikka Jäntin sadunhohtoinen kansikuvitus vaaleanpunaisine pohjineen sopii hienosti kokoelman henkeen.

Palkinnot:

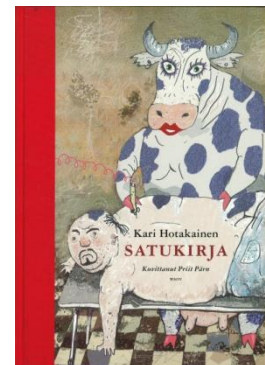
Tampereen kaupungin luovan kirjallisen työn palkinto 2009, Kaarlen palkinto 2010

Päivi Alasalmi (1966-) on tunnettu aikuisten kirjailijana, Turhamainen aasi on hänen ensimmäinen aluevaltauksensa lastenkirjallisuuden puolella. Alasalmi on kirjoittanut niin fiktiota kuin faktaakin.

32. HOTAKAINEN, Kari

Satukirja. Kuv. Priit Pärn. WSOY, 2004.

Satukirja ravistelee lukijoiden käsityksiä perinteisistä saduista. Hotakainen yhdistelee surutta arkista ja ylevää, julmaa ja lempeää. Satujen miljöönä ovat Itä-Helsingin lähiöt, mutta tapahtumat voivat olla suorastaan raamatullisia. Maailma syntyy uudelleen, kun Isoherra ja Pikkuneiti rakastuvat Pakilan Teboililla. Satukokoelman absurdi huumori kätkee sisälleen myös teräviä huomioita yhteiskunnasta. Sadussa *Samanlainen* Samanlaisen maan johtaja päättää eräänä päivänä muuttaa kaiken erilaiseksi, jopa *"kaurahiutalehyllyn kohdalla luki ihan törkeästi: Nyt nuudeleita"*.

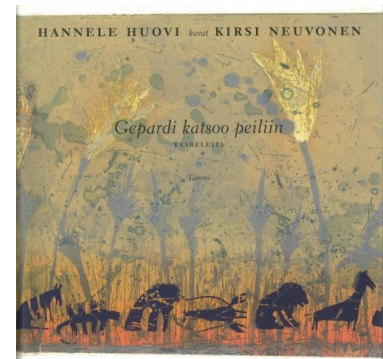
Satukirjassa seikkailevat Kari Hotakaisen aiemmista kirjoista tutut lapset Viluttitanssija, Humppa-Veikko ja Juntti-Mutteri.

Kari Hotakainen (1957-) on monipuolinen kirjailija, joka on kirjoittanut runoja, proosaa, näytelmiä ja kuunnelmia niin lapsille, nuorille kuin aikuisillekin. Hotakainen on saanut lukuisia palkintoja, mm. Finlandia-palkinnon 2002.

33. HUOVI, Hannele

Gepardi katsoo peiliin. Kuv. Kirsi Neuvonen. Tammi, 2003.

Taidegraafikko Kirsi Neuvosen teossarja "Maailman eläinkuvasto" vuosilta 1987–1988 on antanut Hannele Huoville innoituksen ja lähtökohdan kokoelmaan, jonka 19 faabelia uudistavat perinteistä eläinsatua. Jokaisessa faabelissa kerrotaan yhden Neuvosen luoman eläinhahmon kautta jostakin inhimillisestä ominaisuudesta. Kilpikonna etsii apua psykiatrilta, koska pelkää katoavansa kilpensä sisäiseen pimeyteen, sarvikuono yrittää epätoivoisesti kaunistautua kosmetologin pakeilla ja kameleontti muuttaa jatkuvasti muotoaan miellyttääkseen kaikkia. Huovin raikkaasti modernisoimat faabelit ovat satiirisia, osittain ironisiakin, ja täynnä vertauskuvia. Kokoelma on suunnattu etenkin nuorille ja aikuisille.

Palkinnot:

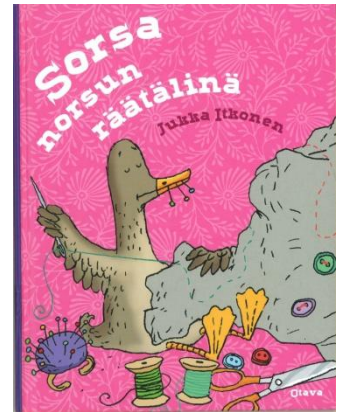
Vuoden 2003 kirjavalio

Hannele Huovi (1949-) on tunnettu kotimainen kirjailija, jonka laaja tuotanto sisältää proosaa, runoja ja satuja niin lapsille, nuorille kuin aikuisillekin. Huovi on saanut teoksistaan monia kansainvälisiä ja kotimaisia palkintoja, ja vuonna 2004 hänet palkittiin koko urastaan Pro Finlandia -mitalilla.

34. ITKONEN, Jukka

Sorsa norsun räätälinä. Kuv. Christel Rönns. Otava, 2008.

Jukka Itkonen on tarttunut vanhoihin klassisiin satuihin ja modernisoinut niitä reippaalla otteella. Esimerkiksi Sadussa *Lumikki ja seitsemän kääpiötä* on edelleen seitsemän kääpiötä, mutta Lumikki päättää olla sotkematta satua sen enempää, sillä prinsessa Ruusunen nukkuu jo kääpiöiden siivottomassa hökkelissä. Mopolla huristava isoäiti puolestaan syö niin Pienen Punalätsän kuin sudenkin ja kuusi pientä kiliä yrittää estää rintaliiveihin naamioitunutta sorsaa munimasta heidän taloonsa. Itkosen sadut ovat niin täynnä ironiaa ja sanojen lentoa, että välillä lukijan päätä huimaa!

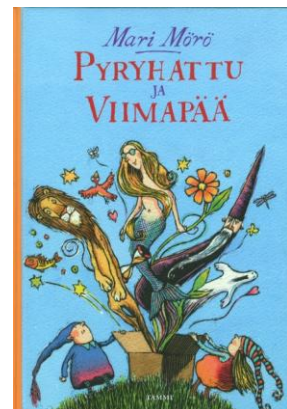

Jukka Itkonen (1951-) on tuottelias kirjailija, joka on kirjoittanut lastenromaanien ja -runojen lisäksi mm. novelleja, näytelmiä ja kuunnelmia. Laaja-alainen taitelija tekee myös laulujen sanoituksia ja kirjojen kuvituksia. Itkonen on saanut useita palkintoja.

35. MÖRÖ, Mari

Pyryhattu ja Viimapää. Kuv. Christel Rönns. Tammi, 2002.

Satukokoelma sisältää eriaiheisia satuja, joissa kerrotaan mm. viiksistä haaveilevasta sammakosta, Haamukankaan kangastehtaan kummitustenvalmistuspäivästä ja nimisadun Pyryhatusta ja Viimapäästä, jotka keräävät tuulta ja myyvät sitä torilla. Kokoelmassa on paljon humoristisia ja moderneja eläin- ja syntysatuja. Esimerkiksi maanteidemme varsia koristavat hirvivaroitukset ovat syntyneet, kun hirvi tilasi muotokuvia maalaavalta jänikseltä viisituhatta omakuvaa kolmionmallisina. Mari Mörön sadut ovat lyhyitä pätkiä, jotka ovat alun perin kuultu Radio Suomessa päivän Pätkä -kuunnelmina. Sadut sopivat hyvin iltasaduiksi.

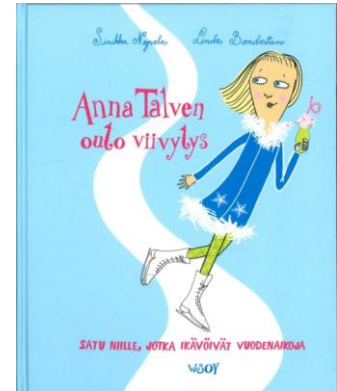

Mari Mörö (1963-) kirjoittaa kaikenikäisille lukijoille mm. novelleja, romaaneja ja kuunnelmia. Hän myös ohjaa harrastajakirjoittajia. Mörö on saanut töistään useampia palkintoja.

36. NOPOLA, Sinikka

Anna Talven outo viivytys : satu niille, jotka ikävöivät vuodenaikoja. Kuv. Linda Bondestam. WSOY, 2008.

Anna Talvi on talven vuodenaika. Muulloin hän viettää tavallista elämää, mutta ennen joulua hänen on määrä ottaa työvuoro sisarpuoleltaan Hortensia Syksyltä ja puhalttaa lumi ja jää kaupunkia valaisemaan, kunnes antaa tilaa äidilleen rouva Keväälle. Tänä vuonna kaupunkilaiset odottavat kuitenkin Annaa turhaan, sillä hän vain kuhertelee pirtelöbaarissa Kimmo Kesän kanssa. Ennen kuulumatonta! Kuinka nyt käy talven ja vuodenaikojen? Sinikka Nopola kirjoitti tämän kuvitetun sadun, kun elettiin pitkää mustien talvien jaksoa. Linda Bondestamin herkullisen värikäs ja iloinen kuvitus sopii hyvin sadun tunnelmaan.

Sinikka Nopola (1953-) on Suomen suosituimpia nykylastenkirjailijoita, joka kirjoittaa monenlaista myös aikuisille. Yhdessä sisarensa Tiina Nopolan kanssa hän on kirjoittanut mm. suuren suosion saavuttaneet *Risto Räppääjät* ja *Heinähatut ja Vilittitossut*. Nopola on saavutuksistaan lukuisasti palkittu.

Linda Bondestam (1977-) on suomenruotsalainen kuvittaja, joka sekä kuvittaa muiden tekstejä että kirjoittaa omia kuvakirjoja. Bondestam on opiskellut neljä vuotta kuvittamista Lontoon Kingston Universityssä. Hän on saanut kahdesti Svenska Litteratursällskapet i Finland -palkinnon.

37. PARKKINEN, Jukka

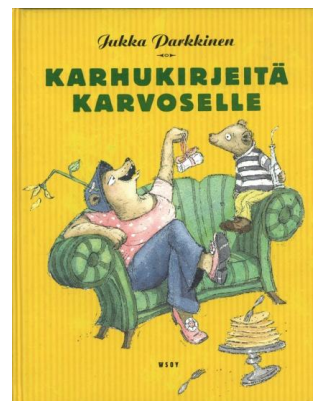
Karhukirjeitä Karvoselle. Kuv. Pia Westerholm. WSOY, 2002.

Karhukirjeitä Karvoselle kertoo pienestä Otso-karhusta, joka joutuu tätinsä Amalian hoitoon Karhumäkeen ja kirjoittaa sieltä kirjeitä ystävälleen Karvoselle. Amalia ei ole mikään keskiverto täti, vaan omalaatuinen ja persoonallinen vanhapiika, joka elää miten tahtoo tietäen

mitä tahtoo. Satujen huumori syntyy, kun Otso kommentoi tädin sanomisia ja tekemisiä lapsen näkökulmasta. Vaikka Otso ja Amalia ovat karhuja, he elävät kuten ihmiset. Parkkinen leikkii taitavasti kielellä ja onnistuu saamaan kertomuksiinsa tasoja, jotka naurattavat sekä lapsia että aikuisia.

Karhukirjeitä Karvoselle on ensimmäinen osa Jukka Parkkisen Karhukirjeitä-sarjasta, joka ilmestyi alun perin Juho Milonoffin lukemina päivän Pätkä -

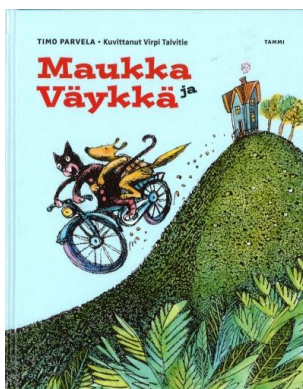
kuunnelmina Radio Suomessa. Kaikki Karhukirjeet ovat ilmestyneet myös äänikirjoina.

Sarjan muut osat:

Karhukirjeitä Karhumäestä (WSOY 2002) ; Karhukirjeitä kesäleiriltä (WSOY 2004) ; Karhukirjeitä kaamoksesta (WSOY 2006) ; Karhukirjeitä kaukomailta (WSOY 2007) ; Karhukirjeitä kotiväelle (WSOY 2009)

Jukka Parkkinen (1948-) on suosittu ja monipuolinen lasten- ja nuortenkirjailija. Hän on kirjoittanut myös mm. asiaproosaa ja tehnyt käännöksiä. Parkkinen on tunnettu humoristisesta otteestaan ja hänet on teoksistaan moneen kertaan palkittu.

38. PARVELA, Timo

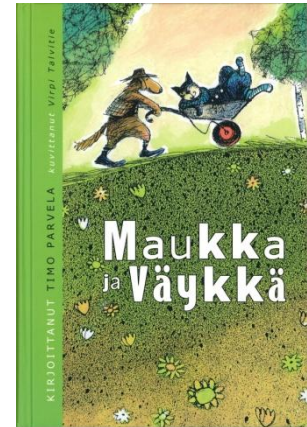
Maukka ja Väykkä. Kuv. Virpi Talvitie. Itupiikki, 2007. Ilmestynyt 2009 värikuvalaitoksena Tammen kustantamana.

Maukka on kissa ja Väykkä on koiraa. Väykkä rakastaa loputonta puuhastelua ja työntekoa. Sen onni syntyy huolella hoidetusta kasvimaasta ja aamuvarkaisista kahvihetkistä. Maukka rakastaa joutenoloa, lukemista, myöhäisiä yön tunteja – ja aika paljon myös itseään. Maukka ja Väykkä ovat parhaat ystävykset. Timo Parvelan satukokoelma yhdessä asuvasta kissasta ja koirasta on saavuttanut suuren suosion ja saanut myös jatko-osia. Humoristinen teksti arkipäiväisistä asioista riemastuttaa monen ikäisiä lukijoita. Kirja koostuu erillisistä saduista, mutta ne on sidottu löyhästi yhteen ja etenevät kronologisesti vuodenajasta toiseen.

Sarjan muut osat:

Maukka, Väykkä ja mieletön lumipallo (Tammi 2009) ; Maukka ja Väykkä rakentavat talon (Tammi 2010)

Timo Parvela (1964-) on tuottelias ja monipuolinen lasten- ja nuortenkirjailija, joka on tehnyt myös televisio- ja radiokäsikirjoituksia. Erityisen tunnettu hän on humoristisesta Ella-lastenkirjasarjastaan. Parvela on saanut töistään lukuisia palkintoja ja tunnustuksia.

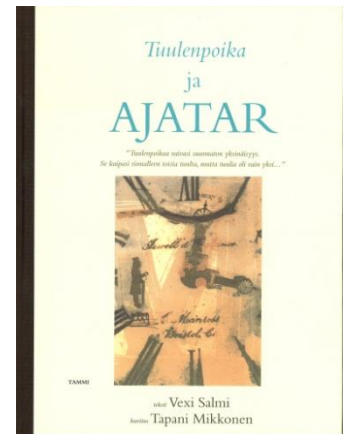

39. SALMI, Vexi

Tuulenpoika ja Ajatar. Kuv. Tapani Mikkonen. Tammi, 2000.

Vexi Salmi tunnetaan sanoittamistaan reippaista ralleista, mutta hänellä on myös herkempi puolensa, jota tämä saturomaani edustaa hienosti. Tarina kertoo Tuulenpojasta, joka syntyy meren vaahdosta ja räyhää voimansa tunnossa pitkin maapalloa saaden aikaan tuhoa ja hävitystä. Se uskoo olevansa voittamaton ja ikuinen. Mutta yhtäkkiä Tuulenpojan eteen ilmestyy kujeileva Ajatar viisareiksi, punnuksiksi ja heilureiksi pukeutuneena.

Ajattareen eivät Tuulenpojan puhurit tepsii, ja vähitellen Tuulenpoika alkaa ymmärtää, että sen omakin aika on rajallinen. Jostain syystä Tuulenpoika alkaa myös kaivata Ajatarta, vaikka onkin uskonut, ettei tarvitse ketään tässä maailmassa. *Tuulenpoika ja Ajatar* on herkkä ja filosofinen satu, jossa pohditaan olemassaolon perimmäisiä saloja. Kerrontaan tuo kepeyttä ilkikuriset, taitavasti riimitellyt lorut.

Vexi Salmi (1942-) on monialainen viihdemies, joka tunnetaan tuhansista iskelmäsanoinuksistaan. Salmi on kirjoittanut myös useita kirjoja.

40. TAPOLA, Katri

Satu joka oli totta. Kuv. Virpi Talvitie. Tammi, 2004.

Kuvitettu satu kertoo lapsesta, joka tekee retken sadun maailmaan. Matkalla hän tapaa eri eläimiä, ja kohtaa erilaisia tunteita. Susi saa lapsen päästämään kiukkunsa valloilleen, kettu auttaa lasta kohtaamaan pelkona, siilin kanssa lapsi suree ja lopulta hylkeen sisältä löytyy rakkaus. Virpi Talvitien kauniisti kuvittama satu kertoo tunteiden ilmaisemisen vaikeudesta ja tärkeydestä. Satu muistuttaa, että jokaisella on oikeus surra ja kiukutella, ja pelkonsa voi voittaa vain kohtaamalla ne. Katri Tapolan kaunis ja runollinen teksti miellyttää varmasti ääneen lukevaa vanhempaakin.

Katri Tapola (1961-) kirjoittaa sekä lapsille että aikuisille. Hän on saanut teoksistaan useampia palkintoja.

Virpi Talvitie (1961-) on tunnettu lastenkirjojen kuvittaja, joka on tehnyt yhteistyötä monien kirjailijoiden kanssa. Hän on saanut Finlandia Junior -palkinnon vuonna 2006 yhdessä Timo Parvelan kanssa kirjasta *Keinulauta*.

Kirjojen kuvauksissa käytettyjä lähteitä:

Avaa lastenkirja!: johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön / toim. Marja Suojala & Maija Karjalainen. Helsinki: Lasten Keskus, 2001.

Ilosaarten seutuvilta: lasten- ja nuortenkirjallisuuden historiaa ja tutkimusta / Liisi Huhtala & Katariina Juntunen. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 2004.

Kirjaseikkailu: lasten- ja nuortenkirjallisuuden opas / toim. Tuula Korolainen. Helsinki: Tammi, 2001.

Kotimaisia lastenkirjankuvittajia / toim. Ismo Loivamaa. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 2002.

Pieni suuri maailma: Suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden historia / toim. Liisi Huhtala ... [et al.]. Helsinki: Tammi, 2003.

Suomalainen lasten- ja nuortenkirjallisuus / Irja Lappalainen. 2. uud. p. Helsinki: Weilin-Göös, 1979.

Suomalainen satu 1: kehittäjiä ja kehityslinjoja / toim. Kaarina Kolu. Helsinki: BTJ Kustannus, 2010.

Suomalainen satu 2: perinteitä ja moni-ilmeisyyttä / toim. Kaarina Kolu. Helsinki: BTJ Kustannus, 2010.

Kirjailijatiedot otettu etupäässä kustantajien sivuilta.